

Nr 44

Utlåtande i anledning av väckta motioner om en allmän grupplivförsäkring m. m.

Andra lagutskottet har behandlat fyra inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 176 av fru *Hamrin-Thorell* och herr *Sörenson* samt II: 217 av herrar *Hamrin* i Kalmar och *Jönsson* i Ingemarsgården om utredning angående en allmän försäkring för begravningshjälp; samt

2) de likalydande motionerna I: 234 av herr *Kristiansson, Axel*, och fru *Olsson, Elvy*, samt II: 297 av herrar *Johansson* i Skärstad och *Lindberg* om en allmän grupplivförsäkring.

I *motionerna I: 176* och *II: 217* hemställs, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller att den år 1956 begärda utredningen om en allmän försäkring för begravningshjälp fullföljes».

I *motionerna I: 234* och *II: 297* hemställs, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning angående införande av ett allmänt försäkringsskydd liknande det som i form av grupplivförsäkring genom kollektivavtal tillförsäkrats vissa grupper på arbetsmarknaden».

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet, i den mån redogörelse därför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 234 och II: 217.

På utskottets begäran har beträffande motionerna I: 234 och II: 297 yttranden avgivits av Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen, Tjänstemännens centralorganisation och Riksförbundet Landsbygdens folk. Vidare har från Arbetsmarknadens försäkringsaktiebolag inkommit yttrande över motionerna.

Gällande bestämmelser m.m.

Tjänstegrupplivförsäkring

Under 1960-talet har grupplivförsäkring trätt i kraft för stora grupper av svenska folket. Som ett komplement till folkpensionen och den allmänna tilläggspensionen infördes sålunda fr. o. m. år 1961 efter avtal mellan Svenska arbetsgivareföreningen samt Svenska industritjänstemannaförbundet och Sveriges arbetsledareförbund s. k. tjänstegrupplivförsäkring. Överenskommelsen följdes av motsvarande uppgörelser för andra tjänstemannagrupper

inom det privata näringslivet. Tjänstegrupplivförsäkring meddelas av vissa försäkringsbolag. Efter avtal med Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen har fr. o. m. år 1963 tillkommit en grupplivförsäkring för arbetare, såväl organiserade som oorganiserade. Försäkringen meddelas i ett för ändamålet bildat bolag, Arbetsmarknadens försäkringsaktiebolag (AFA). Liknande grupplivförsäkring har efter avtal mellan Svenska landskommunernas förbund, Svenska landstingsförbundet och Svenska stadsförbundet, å ena sidan, samt Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges akademikers centralorganisation, Sveriges kommunaltjänstemannaförbund, Svenska kommunalarbetareförbundet m. fl., å andra, införts för de kommunalanställda med verkan fr. o. m. år 1963. Även för denna försäkring har bildats ett särskilt bolag, Kommunernas försäkringsaktiebolag. För arbetstagare inom Kooperationen meddelas tjänstegrupplivförsäkring i Kooperationens pensionsanstalt (KP). Gemensamt för försäkringarna är att försäkringspremierna erlägges av arbetsgivaren. Vidare har efter överenskommelse med statstjänstemännens huvudorganisationer och efter Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande fr. o. m. år 1963 införts en statens grupplivförsäkring för dödsfall åt arbetstagare i statens tjänst. Bestämmelserna återfinns i *reglemente angående statens grupplivförsäkring* (SFS 1962: 698, 1965: 24 och 1966: 739). Premieinbetalningen anses ske genom arbete i anställningen. Även för värnpliktiga finns tjänstegrupplivförsäkring.

I allt väsentligt gäller samma bestämmelser för de olika tjänstegrupplivförsäkringarna. I det följande skall återgivas det huvudsakliga innehållet i AFA:s tjänstegrupplivförsäkring.

Försäkringsbelopp utgöres av helt grundbelopp, högst 31 500 och lägst 4 000 kr., halvt grundbelopp, högst 15 750 och lägst 2 000 kr., eller begravningshjälp med 2 000 kr. Vidare utgår i förekommande fall försäkringsbelopp i form av helt tilläggsbelopp för omyndig, högst 9 000 och lägst 2 500 kr. för varje omyndig under 21 års ålder, eller halvt tilläggsbelopp för omyndig med 3 500 kr. för varje omyndig under 17 års ålder.

Vid arbetstagarens frånfälle utgår *helt grundbelopp* om arbetstagaren vid dödsfallet fyllt 21 men ej 67 år och efterlämnar vissa närstående såsom make eller maka, sådant omyndigt barn eller adoptivbarn, som enligt lag har arvsrätt efter honom, eller fader eller moder. Om arbetstagaren fyllt 21 men ej 55 år utgår helt grundbelopp med 31 500 kr. Grundbeloppet reduceras härefter med stigande levnadsålder så att beloppet uppgår till endast 4 000 kr. om arbetstagaren fyllt 65 men ej 67 år. Om arbetstagare som nyss sagts — mellan 21 och 67 år gammal — avlider och efterlämnar sådant omyndigt barn eller adoptivbarn, som enligt lag har arvsrätt efter honom, eller sådant omyndigt barn utom äktenskap, som saknar dylik arvsrätt men gentemot vilket han vid tiden för dödsfallet var underhållsskyldig, utgår *helt tilläggsbelopp för omyndig*. Om barnet vid arbetstagarens frånfälle ej

fyllt 17 år bestämmes beloppet till 9 000 kr. På motsvarande sätt som i fråga om grundbeloppet reduceras *tilläggsbeloppet* så att endast 2 500 kr. utgår om barnet fyllt 20 men ej 21 år.

Försäkringsförmånerna för arbetstagare under 21 års ålder är numera ovillkorliga samt likvärdiga med förmånerna för arbetstagare, som uppnått nämnda ålder.

I fråga om arbetstagare över 67 år som alltjämt kvarstår i arbete vid dödsfallet kan AFA medge begravningshjälp — 2 000 kr. — om arbetstagaren innehaft arbetet avsevärd tid före nämnda ålder.

I allmänhet utgår försäkringsbelopp även vid arbetstagarens makes/makas frånfälle. Som huvudregel gäller i detta avseende, att *begravningshjälp* utgår med 2 000 kr. samt *halvt tilläggsbelopp för omyndig* med 4 500 kr. för varje gemensamt, hemmavarande barn under 17 år.

I AFA-försäkringen har möjlighet öppnats för arbetsgivare och, i förekommande fall, hans i företaget heltidsarbetande make/maka att inbegripas i den för hans arbetstagare tecknade tjänstegrupplivförsäkringen.

Utvecklingen inom tjänstegrupplivförsäkringsområdet

AFA har upplyst följande rörande utvecklingen i angivna hänseende sedan 1963.

Den tjänstegrupplivförsäkring, som alltsedan år 1963 varit obligatorisk på LO:s sektor av den kollektivavtalsreglerade delen utav den privata arbetsmarknaden samt på statens, kommunernas och kooperationens områden, har också blivit obligatorisk på i stort sett hela den kollektivavtalsreglerade delen av tjänstemännens sektor utav den privata arbetsmarknaden. Även icke kollektivavtalsbundna arbetsgivare har parallellt med utvecklingen på den kollektivavtalsreglerade delen av arbetsmarknaden funnit sig böra i erbjudna löneförmåner inkludera utfästelse om tjänstegrupplivförsäkring i sådan utsträckning, att det kan antagas att arbetstagarna i Sverige numera regelmässigt täcks av försäkringsskydd från tjänstegrupplivförsäkring.

Den utveckling, som sedan år 1963 ägt rum på tjänstegrupplivförsäkringarnas område, belyses av följande av AFA gjorda sammanställning (där dock antalet försäkrade till följd av ofullständigt statistiskt underlag delvis fått uppskattas).

Arbetstagar- kategori	Försäkrings- givare	Försäkrade arbetstagare år 1963	Försäkrade arbetstagare och medför- säkrade makar år 1967
Arbetare på den privata arbetsmarknaden	AFA	1 400 000	1 930 000
Tjänstemän på den pri- vata arbetsmarknaden	SPP, Förenade Liv, Folksam, RKA	380 000	670 000
Arbetstagare i statlig tjänst	Statens Personal- pensionsverk	350 000	500 000
Arbetstagare i kommu- nal tjänst	Kommunernas Försäkrings A/B	290 000	420 000
Arbetstagare inom kooperationen	Kooperationens Pensionsanstalt	75 000	105 000
		Summa 2 495 000	3 625 000

Totalantalet av tjänstegrupplivförsäkring omfattade personer är emellertid ej fullt så stort som sammanställningen ger vid handen, främst till följd av att arbetstagare, som inom olika arbetsmarknadsområden innehar hel- och deltidsanställningar, respektive två eller flera deltidsanställningar, i regel åtnjuter försäkringsskydd inom varje sådant område, även om vid dödsfall ej mer än högst ett helt försäkringsbelopp utbetalas.

Frivillig grupplivförsäkring

AFA har beträffande frivillig grupplivförsäkring anført följande.

För småföretagare och deras i rörelsen anställda hustrur finns försäkringsmöjligheter i form av föreningstjänstegrupplivförsäkring, d. v. s. frivillig grupplivförsäkring för företagare eller studerande tillhörande en och samma intresseorganisation. Därjämte finns försäkringsmöjligheter för arbetstagare i den ordinära grupplivförsäkringens form, d. v. s. genom frivillig grupplivförsäkring som kollektivt tecknas och bekostas av en grupp arbetstagare. Ofta utgör dylik ordinär grupplivförsäkring ett komplement till en för ifrågavarande arbetstagare gällande tjänstegrupplivförsäkring. Föreningstjänstegruppliv- och de ordinära grupplivförsäkringarna har fått en mycket stor utbredning; sålunda omfattade vid ingången av år 1967 Förenade Livs bestånd av dylika försäkringar 1 145 000 arbetstagare, företagare och studerande jämte medförsäkrade hustrur samt Folksams bestånd av ordinära grupplivförsäkringar 1 875 000 arbetstagare och pensionärer jämte medförsäkrade hustrur.

Frågans tidigare behandling m.m.

I 1942 års försäkringsutrednings år 1946 framlagda betänkande med förslag till lag om försäkringsrörelse m. m. del II (SOU 1946: 34) framfördes tanken på en obligatorisk dödsfallsförsäkring, som närmast var avsedd att täcka begravningskostnaderna men till sin storlek avvägdes så att den för de breda lagren även skulle bli till viss hjälp att övervinna de närmaste anpassningssvårigheterna efter ett dödsfall inom familjen, framför allt då familjeförsörjaren fallit ifrån. Härvid tänkte sig 1942 års utredning, att försäkringsbeloppet inte skulle anpassas till de varierande individuella behoven i annan mån än att beloppet skulle differentieras med hänsyn till åldern vid dödsfallet. Såsom exempel anfördes ett belopp av 500 kr. vid dödsfall mellan 18 och 67 år samt 300 kr. vid dödsfall före 18 års eller efter 67 års ålder.

Ett utarbetat förslag framlades sedermera i *socialvårdskommitténs* betänkande XVIII med utredning och förslag angående begravningshjälpförsäkring (SOU 1951: 23). Enligt förslaget skulle alla i riket mantalsskrivna svenska medborgare omfattas av en allmän begravningshjälpförsäkring. Någon differentiering av dödsfallsbeloppet avsågs ej annat än möjligen efter ålder vid dödsfallet, och dödsfallsbeloppet borde enligt kommittén inte sättas högre än som i varje enskilt fall alltid kunde anses behövt för täckande av skäligena utgifter i samband med dödsfallet. Kostnaderna för försäkringen skulle enligt förslaget till en del bestridas genom särskilda avgifter från de försäkrade, under det att återstoden skulle täckas av statsmedel. Försäkringen skulle handhas av de allmänna sjukförsäkringskassorna och tillsynsmyndigheten för dessa. På grund av det vid förslagets framläggande rådande statsfinansiella läget ansåg kommittén nödvändigt att uppskjuta förslagets förverkligande. I första hand måste behovet av en obligatorisk och allmän sjukförsäkring tillgodoses. Först när så skett borde en begravningshjälpförsäkring aktualiseras.

Vid 1956 års riksdag väcktes motioner (I: 342 och II: 282 samt I: 343 och II: 261) med förslag om utredning angående införande av en obligatorisk dödsfallsförsäkring. I anledning av motionerna anhöll riksdagen — på hemställan av andra lagutskottet i utlåtande nr 57 — i skrivelse till Kungl. Maj:t den 13 december 1956 att Kungl. Maj:t ville föranstalta om en förut-sättningslös utredning angående införandet av en allmän dödsfallsförsäkring samt att Kungl. Maj:t ville för riksdagen framlägga de förslag, vartill denna utredning kunde föranleda. Skrivelsen jämte andra lagutskottets utlåtande har den 23 november 1962 överlämnats till yrkesskadeutredningen att vara tillgänglig vid fullgörandet av utredningsuppdraget (beträffande utredningens ställningstagande: se nedan).

Sedermera har vid 1963 års riksdag väckts motioner (I: 281 och II: 324)

om utredning i syfte att bl. a. ordna en obligatorisk dödsfallsförsäkring omfattande alla medborgare över 16 år.

Andra lagutskottet avstyrkte i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 71 motionerna och anförde därvid följande.

De grupplivförsäkringar, som fr. o. m. ingången av år 1963 gäller på arbetsmarknaden, har tillkommit såsom ett resultat av förhandlingar mellan berörda parter. Försäkringarna har hittills varit i kraft under mycket begränsad tid, men omfattar detta till trots mer än två miljoner försäkrade. Hur utvecklingen på området kommer att gestalta sig är ännu för tidigt att förutsäga. Enligt utskottets mening bör erfarenheter av denna försäkringsform avvaktas och studeras innan överväganden av frågan om att införa obligatorisk försäkring för att ersätta eller komplettera de redan befintliga grupplivförsäkringarna sker. På grund härav kan utskottet icke biträda motionsyrkandet.

I sitt betänkande »Yrkesskadeförsäkring» (SOU 1966: 54) anför *yrkesska-*
deutredningen beträffande frågan om allmän dödsfallsförsäkring följande.

Frågan om en allmän dödsfallsförsäkring — i första hand avsedd att utgöra en begravningshjälp — har inte fått sin lösning. Med den utveckling som grupplivförsäkringen erhållit torde också behovet av en allmän reglering på området kunna sättas i fråga. Den till utredningen överlämnade riksdagsskrivelsen torde i vart fall för utredningens vidkommande inte böra föranleda till några särskilda anstalter i detta hänseende.

I motioner till 1966 års riksdag, vilka behandlades vid höstsessionen, framställdes yrkande med väsentligen samma syfte som motionerna I: 234 och II: 297, vilka behandlas i detta utlåtande. Andra lagutskottet avstyrkte i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 62 motionerna. I utlåtandet framhölls, att de grupplivförsäkringar, som torde utgöra mönster för motionsförslaget, hade tillkommit avtalsvägen. Utskottet ställde sig avvisande till att lagstiftningsvägen tillskapa någon likartad form av försäkring för hemmafruar och andra grupper, som inte omfattades av sådant avtal. Utskottet framhöll emellertid att frågan om förbättring och utökning av det sociala trygghetssystemet för de grupper som uppmärksammats i motionerna var föremål för utredning i olika avseenden. Därvid hänvisades särskilt till pensionsförsäkringskommitténs arbete.

Remissyttrandena

Såväl Svenska arbetsgivareföreningen som Landsorganisationen åbe-
ropar vad Arbetsmarknadens försäkringsaktiebolag (AFA) uttalar i sitt
yttrande.

AFA hänvisar inledningsvis till yttrande, som AFA avgav år 1963 i ovan
angivna riksdagsärende (andra lagutskottets utlåtande nr 71). I yttrandet

år 1963 konstaterades, att det allmänna behovet av försäkringsskydd var i betydande omfattning tillgodosett och att utvecklingen vid de betingelser härför, som förelåg på arbetsmarknaden och inom försäkringsbranschen, kunde förväntas gå snabbt i riktning mot fortsatt successiv utbyggnad till ett allmänt försäkringsskydd, i den mån behov därav förefanns.

I det nu avgivna yttrandet uttalar AFA att vad som år 1963 kunde förutses i fråga om utvecklingen på den svenska livförsäkringens område be- sannats. AFA lämnar härefter en redogörelse för utvecklingen inom områ- det sedan år 1963, vilken redogörelse i allt väsentligt återgivits ovan.

AFA anför vidare att för hemmafruar i familjer där barn under 17 år ej finns samt för folkpensionärer föreligger ej försäkringsskydd från tjänste- grupplivförsäkring i någon av de utformningar, som denna försäkring har i gällande centrala avtalsuppgörelser på arbetsmarknaden, bortsett från det fall då överårig arbetstagare kvarstår i arbete, som han innehaft se- dan avsevärd tid före 67 års ålder.

Härefter yttrar AFA följande.

Däremot täcks en mycket stor del av de från makeförsäkringen undan- tagna hemmafruarna av skydd såsom medförsäkrade hustrur i förenings- tjänstegruppliv- och ordinär grupplivförsäkring; sålunda omfattade vid ingången av år 1967 Förenade Livs och Folksams försäkringsbestånd 790 000 medförsäkrade hustrur. Även för pensionärer föreligger inom ramen för de av fackförbunden i Folksam tecknade ordinära grupplivförsäkring- arna försäkringsskydd i icke obetydlig utsträckning, närmast av begravn- ingshjälps karaktär. Slutligen måste tagas i betraktande den mycket stora utbredning, som den individuella livförsäkringen har vid sidan av grupp- livförsäkringarna. Det kan emellertid icke sägas, att försäkringsskyddet för hemmafruar i familjer utan barn under 17 år och för pensionärer ännu är utbyggt i optimal omfattning.

Det primära behovet av ett allmänt försäkringsskydd tar sikte på till- godoseendet av de efterlevandes skyddsbehov. De personer, som för sin för- sörjning varit beroende av den avlidnes arbetsförtjänst, bör i möjlig mån skyddas under en rimligt tilltagen övergångstid från de ekonomiska verk- ningarna av dödsfallet. I proposition nr 46 till årets riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit, att ett belopp om 32 000 kronor vid förmånstagarförvärv genom livförsäkring av sedvanlig karaktär skall vara fritt från arvsskatt. Vid beaktande härav och med hänsyn till grupplivförsäkringarnas och de in- dividuella livförsäkringarnas omfattning synes efterlevandeskyddet i da- gens läge väl tillgodosett. En allmän samhällelig grupplivförsäkring med samma förmånsnivå som den nuvarande tjänstegrupplivförsäkringens skulle bereda avsevärda försäkringsförmåner, som — även om behov av efter- levandeskydd i det övervägande antalet försäkringsfall föreligger — också skulle komma att tillhandahållas i fall, där dylikt behov är mera vagt eller ej alls framträdande, t. ex. där de efterlevande ej är försörjningsberoende eller där individuella livförsäkringar eller frivilliga grupplivförsäkringar redan täcker skyddsbehovet.

En allmän livförsäkring till täckande av begravningskostnader kan i och

för sig te sig socialt önskvärd ur synpunkten av att ett dödsfall icke bör åsamka annan person kostnader för den avlidnes begravning. Det bör emellertid ihågkommas, att tjänstegrupplivförsäkringarnas och ofta också de ordinära grupplivförsäkringarnas och individuella livförsäkringarnas belopp avvägs på sådant sätt, att de avser att vid sidan av efterlevandeskyddet täcka även begravningskostnaderna. Detta har kommit till explicit uttryck i bl. a. makeförsäkringen, som utgår med dels begravningshjälp, dels ett belopp för varje barn under 17 år. Med den täckning av såväl begravningshjälp- som efterlevandeskyddsbehovet, som svensk livförsäkring av i dagar, och med beaktande dels av den möjlighet, som gällande sociallagstiftning bereder att i förekommande behovsfall få begravningskostnaderna täckta genom samhällets försorg, dels av den betydande kostnad, som en utbetalning av allmän begravningshjälp oansett behovet därav skulle dra, synes införandet av en allmän livförsäkring till täckande av begravningskostnader icke tillhöra de mera angelägna reformbehoven, när det gäller att på lämpligaste sätt disponera de för dylika behov tillgängliga kapitalresurserna.

Ehuru en omfattande utbyggnad av tjänstegrupplivförsäkringarna och övriga livförsäkringsformer ägt rum från och med år 1963, är den ännu icke fullbordad. Utvecklingen på detta område går, såsom visats, mycket snabbt, och Sverige intar nu i fråga om framsteg på livförsäkringsområdet en ledande ställning. Det torde därför föreligga skäl att fortsatt avvakta och studera denna utveckling såväl kostnads- som verkningsmässigt, innan slutsatser om behovet av kompletterande eller ersättande försäkringsformer drages.

Tjänstemännens centralorganisation (TCO) uttalar följande.

Enligt TCO:s mening måste det primära syftet med en allmän grupplivförsäkring vara att skydda dem som varit ekonomiskt beroende av den avlidne. När en försörjare avlider måste de efterlevande under en relativt lång tid skyddas från verkningarna av inkomstbortfallet så att de har möjlighet att möta den uppkomna situationen.

Försäkringsskyddet i form av grupplivförsäkring kan anses tillfyllest för flertalet arbetstagare genom de kollektivavtal som träffats mellan respektive arbetsgivare och arbetstagarparter på statens, kommunernas och det enskilda näringslivets områden. Många arbetstagare, även på områden där tjänstegrupplivförsäkring inte förekommer, är dessutom täckta av frivilliga grupplivförsäkringar. Egna företagare har möjligheter att antingen tillhöra den tjänstegrupplivförsäkring som tecknats för hans arbetstagare eller teckna en frivillig grupplivförsäkring för företagare.

När det gäller gruppen icke-yrkesverksamma, dvs. personer utan arbetsinkomst, föreligger i regel inte lika stort behov av grupplivförsäkringar eftersom dödsfallet oftast inte medför inkomstbortfall. Det kan emellertid nämnas att även denna grupp har vissa möjligheter att delta i olika grupplivförsäkringar. Således är numera makeförsäkring obligatorisk för försäkrad arbetstagare om gemensamt hemmaboende barn under 17 år finns. Övriga icke-yrkesverksamma har i relativt stor utsträckning utnyttjat de möjligheter som finns att på frivillig väg skaffa sig ett försäkringsskydd.

TCO har i olika sammanhang påtalat de brister som för närvarande finns i ATP-systemet dels beträffande försäkringarnas nivå och omfattning

och dels beträffande efterlevandeskyddet. TCO anser mot bakgrunden av vad som ovan anförts, att det är ett angelägnare behov att avhjälpa de brister som finns i ATP-systemet än att införa en allmän grupplivförsäkring. TCO vill däremot inte motsätta sig, att en allmän kartläggning görs beträffande förekomst och omfattning av grupplivförsäkringar i landet.

Riksförbundet Landsbygdens folk anför följande.

Som framhålles i motionerna är det en angelägen uppgift för samhället att ansvara för att det finns ett ekonomiskt grundskydd för medborgarna. Allt eftersom standarden stiger måste också anspråken på detta grundskydd höjas. Ett successivt reformarbete måste därför bedrivas. I motionerna har pekats på en brist i grundtryggheten som snarast bör utfyllas, nämligen frågan om änklingspension som för närvarande är föremål för utredning. Riksförbundet vill i sammanhanget föra fram frågan om en allmän begravningsförsäkring som varande en synnerligen angelägen reform.

Det är en avvägningsfråga hur snabbt reformarbetet i fråga om grundskyddet skall bedrivas och därmed vilken ambitionsgrad som skall gälla. För riksförbundet förefaller det dock icke möjligt att för dagen välja en sådan ambitionsgrad att den genom kollektivavtal ordnade tjänstegrupplivförsäkringen skulle kunna inordnas i grundskyddet. Denna försäkring måste i allt väsentligt ses som ett komplement till den grundtrygghet som bör lagfästas.

Som anføres i motionerna finns det personer i samhället som för närvarande ej synes ha möjlighet att inordnas i en dylik kompletterande grupplivförsäkring. Dessa grupper befinner sig utan tvivel i ett sämre läge än de som genom kollektivavtal eller på annat sätt kan komma med i en sådan försäkringsform. Det vore därför värdefullt att få en kartläggning av förhållandena och en undersökning rörande möjligheterna att på likvärdiga villkor åstadkomma motsvarande försäkringsformer för alla i samhället. Måhända kan problemen lösas enbart genom vissa ändringar av de bestämmelser som gäller för grupplivförsäkringen.

Utskottet

Under 1960-talet har på en mycket stor del av såväl den enskilda som den offentliga arbetsmarknaden tecknats tjänstegrupplivförsäkring för arbetstagarna. Avgifterna erläggs av arbetsgivarna. I allmänhet berättigar försäkringen till följande förmåner. Då en arbetstagare, som fyllt 21 men ej 55 år, avlider utgår i regel ett grundbelopp om 31 500 kr. Om arbetstagaren är 55 år eller äldre reduceras beloppet. Tilläggsbelopp med högst 9 000 kr. utgår för omyndigt barn, som den avlidne efterlämnar. Numera utgår ofta samma förmåner även för arbetstagare som är yngre än 21 år. För arbetstagare som är äldre än 67 år men som kvarstår i arbetet även efter denna tidpunkt kan begravningshjälp utgå efter särskild prövning. Försäkringsbelopp utfaller i vissa fall även vid arbetstagarens makes frånfälle. Som huvudregel gäller därvid, att begravningshjälp utgår med 2 000 kr. samt halvt tilläggsbelopp med 4 500 kr. för varje gemensamt hemmava-

rande barn under 17 år. Även arbetsgivare har i vissa fall möjlighet att ansluta sig till den försäkring som gäller för de anställda i företaget.

För personer, som inte omfattas av tjänstegrupplivförsäkring eller som vill ytterligare förstärka sitt försäkringsskydd vid dödsfall, finns ofta möjlighet att till låg kostnad ansluta sig till en frivillig grupplivförsäkring. Sådan försäkring meddelas till anställda i visst eller vissa företag, studerande, medlemmar i organisationer och föreningar samt till åtskilliga andra kollektiv. I dylika grupplivförsäkringar finns ofta möjlighet att medförsäkra maken till den som ingår i gruppen. Även den frivilliga grupplivförsäkringen har fått stor spridning.

I motionerna I: 234 och II: 297 anföres, att det inte är tillfredsställande att vissa grupper såsom hemarbetande kvinnor samt anställda och företagare som ej tillhör något ur försäkringssynpunkt acceptabelt kollektiv ställs utanför det efterlevandeskydd som grupplivförsäkringarna ger. Motionärerna hemställer därför att en utredning skall tillsättas med uppgift att undersöka möjligheterna att införa ett allmänt försäkringsskydd med de grupplivförsäkringar som mönster, vilka tillkommit genom kollektivavtal. Enligt motionärerna bör även de avtalsvägen tillkomna försäkringarna ersättas av samhälleliga.

Riksdagen har tidigare prövat den genom motionerna aktualiserade frågan. År 1963 uttalade riksdagen att det var för tidigt att förutsäga hur utvecklingen på detta försäkringsområde skulle komma att gestalta sig och att erfarenheter av försäkringsformen borde avvaktas och studeras, innan överväganden skedde av frågan om att införa obligatorisk försäkring som ersättning eller komplettering av de redan befintliga grupplivförsäkringarna. Även vid föregående års höstriksdag avvisades motioner med samma syfte som de förevarande.

Utvecklingen beträffande grupplivförsäkringar har gått snabbt. Antalet arbetstagare som omfattas av tjänstegrupplivförsäkringar är i dag avsevärt fler än för fyra år sedan, då försäkringsformen fick sitt genombrott. Framför allt har försäkringsskyddet blivit effektivare genom att flertalet grupplivförsäkringar kompletterats så att även för make till försäkrad ges ett icke obetydligt skydd i de fall då minderåriga barn finns i familjen. Härigenom har motionärernas syfte att bereda försäkringsskydd vid hemarbetande hustrus död väsentligen tillgodosetts i varje fall då verkligt behov därav föreligger. Beträffande personer som ej har tjänstegrupplivförsäkring vill utskottet framhålla att vederbörande genom frivillig grupplivförsäkring i regel kan få samma skydd som en tjänstegrupplivförsäkring erbjuder och att det endast i sällsynta fall torde förhålla sig så, att den som är intresserad av att erhålla ett försäkringsskydd på kollektiv basis är betagen denna möjlighet. Mot angivna bakgrund och med hänsyn till vad utskottet framhöll vid riksdagsbehandlingen 1966 — nämligen att frågan om förbättring och utökning av det sociala trygghetssystemet är föremål för ut-

redning i olika avseenden — kan utskottet inte finna det motiverat att ingripa på området lagstiftningsvägen. Det är självfallet ur allmän synpunkt av värde att medborgarna söker förbättra sitt efterlevandeskydd utöver det som erbjuds genom samhällseliga åtgärder. Det är därför önskvärt att en god anslutning erhålles till de olika försäkringsformer, som finns på området. Bristande kännedom om existerande försäkringsmöjligheter kan medverka till att vissa människor ej av eget initiativ förbättrar sitt försäkringskydd. Det finns dock anledning räkna med att försäkringsanstalterna liksom hitintills kommer att föra en aktiv upplysningsverksamhet på detta område.

I motionerna I: 176 och II: 217 behandlas frågan om en allmän försäkring för begravningshjälp. År 1956 hemställde riksdagen, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om en förutsättningslös utredning angående införandet av en allmän dödsfallsförsäkring. Riksdagen anförde därvid, att de förefintliga formerna av begravningshjälp var otillräckliga och att det därför var en angelägen uppgift att nå fram till en bättre ordning på detta område. Sedermera överlämnades riksdagens skrivelse till yrkesskadeutredningen för att vara tillgänglig vid fullgörandet av dess utredningsuppdrag. I sitt under fjolåret avgivna huvudbetänkande upptog utredningen inte frågan till närmare prövning. Motionärerna vill nu att den begärda utredningen skall fullföljas.

Enligt utskottets mening är fortfarande de skäl, som låg bakom utredningskravet år 1956, bärande. Tillkomsten av tjänste- och andra grupplivförsäkringar — vilka i regel gäller endast till 67-årsåldern — har inte undanröjt behovet av en försäkring som ger ersättning för begravningskostnader. Utskottet anser därför att den begärda utredningen bör fullföljas.

Under hänvisning till det anförda hemställer utskottet,

- 1) att motionerna I: 234 och II: 297 inte måtte föranleda någon riksdagens åtgärd; samt
- 2) att riksdagen, med bifall till motionerna I: 176 och II: 217, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en utredning rörande allmän försäkring för begravningshjälp.

Stockholm den 25 april 1967

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Strand, fru Carlqvist, herrar Lars Larsson, HübINETTE, fru Nilsson, herrar Eric Carlsson, Erik Filip Petersson och Wir-tén;

från andra kammaren: herrar Johansson i Södertälje, Fredriksson, fru Svensson, herrar Jönsson i Ingemarsgården, Johansson i Skärstad, Ringaby, Jonsson och fru Skantz.

Reservationer**I****vid utskottets hemställan under I)**

av herrar *Eric Carlsson, Erik Filip Petersson, Wirtén, Jönsson* i Ingersgården, *Johansson* i Skärstad och *Jonsson*, vilka ansett,

dels att det avsnitt i utskottets yttrande som börjar på s. 10 med orden »Utvecklingen beträffande grupplivförsäkringar» och slutar med orden »på detta område »bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utvecklingen beträffande grupplivförsäkringar har gått snabbt. Antalet arbetstagare som omfattas av tjänstgrupplivförsäkringar är i dag avsevärt fler än för fyra år sedan, då försäkringsformen fick sitt genombrott. Denna positiva utveckling till trots är det dock stora grupper som fortfarande står utanför ifrågavarande försäkringssystem. Det är inte tillfredsställande att grupper som inte genom en stark facklig position på arbetsmarknaden kan göra sin röst hörd, exempelvis hemarbetande kvinnor samt anställda och företagare som ej tillhör något ur försäkringssynpunkt acceptabelt kollektiv skall ställas utan ett väsentligt försäkringsskydd. Därför bör utredning företagas syftande till en kartläggning av behovet av ökat skydd genom grupplivförsäkring. Utredningen bör även undersöka möjligheterna till lagstiftning om ett allmänt försäkringsskydd. De avtalsvägen tillkomna grupplivförsäkringarna kan därvid tjäna som mönster. Givetvis skall alla som nu är grupplivförsäkrade garanteras förmåner som ej är sämre än de nuvarande. Eftersom en eventuell reform kan hänföras till grundtrygghetsområdet kan skattefinansiering av densamma övervägas, men utredningen bör även pröva andra vägar för finansiering, exempelvis arbetsgivaravgifter i kombination med egenavgifter. Om utredningen skulle visa att reformen är av sådan storlek att inte det samhällsekonomiska läget medger att den i sin helhet kan införas med en gång, bör man överväga ett successivt genomförande.»

dels att utskottet bort hemställa,

»a) att riksdagen i anledning av motionerna I: 234 och II: 297 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en kartläggning av behovet av ökat skydd genom grupplivförsäkring samt om en utredning avseende möjligheterna att införa ett allmänt försäkringsskydd liknande det som i form av grupplivförsäkring genom kollektivavtal tillförsäkrats vissa grupper på arbetsmarknaden, samt

b) att motionerna I: 234 och II: 297, i den mån de inte besvarats genom vad utskottet under a) hemställt, inte måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.»

II

vid utskottets hemställan under 2)

av herrar *Hübinette* och *Ringaby*, vilka ansett,

dels att det avsnitt i utskottets yttrande som börjar på s. 11 med orden »Enligt utskottets mening» och slutar med orden »utredningen bör fullföljas» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet vill inte bestrida att det 1956 fanns ett behov av att utreda frågan om en allmän dödsfallsförsäkring. Sedan dess har emellertid en mycket omfattande utbyggnad ägt rum på försäkringsområdet som inte gör behovet av en dödsfallsförsäkring lika aktuellt i dag som 1956. Utskottet anser också att vid den prioritering som i dagens ekonomiska situation måste göras vid införandet av olika sociala trygghetsanordningar, framstår inte en obligatorisk dödsfallsförsäkring som det mest angelägna just nu.»

dels att utskottet bort hemställa,

»att motionerna I: 176 och II: 217 inte måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.»